

Motion till riksdagen 2023/24:1879

av Emma Berginger m.fl. (MP)

Arbete för kärnvapenedrustning och förhållningssätt till Nato

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt ska arbeta för kärnvapenedrustning globalt och stärka icke-spridningsfördraget NPT och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, ska verka för principen om No First Use och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för att öka respekten för demokratiska värderingar genom ett demokratikrav inom Nato och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regeringens förankring och dialog med riksdagen i frågor som rör arbetet inom Nato och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska ha permanenta Natotrupper på svensk mark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt försvarssamarbete och säkerhetspolitiskt samarbete och tillkännager detta för regeringen.

En värld med kärnvapen kan aldrig vara en säker värld

Kärnvapen är de mest fruktansvärda vapen världen känner. Med sin oerhörda destruktiva kraft kan de förinta hela städer, döda och skada miljontals människor och orsaka förödande miljöförstöring både omedelbart och på lång sikt. En konflikt där kärnvapen

används skulle få förödande konsekvenser för hela mänskligheten. Därför behöver vi kontinuerligt arbeta för att minska risken för att kärnvapen används genom att verka för ömsesidig nedrustning för att minska antalet kärnvapen i världen.

Lagstifta mot kärnvapen i Sverige

Sverige ska vara en kärnvapenfri nation, med god lagstiftning som skapar förutsebarhet och säkrar detta över tid. Sverige bör därför omedelbart anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen till Sverige i både freds- och krigstid. Det ska gälla all form av införsel, inte minst stationering, och transfer av kärnvapen på svensk mark, i svenskt vatten och i svenskt luftrum. Det skulle stärka säkerheten i den skandinaviska regionen och ge en tydlig gemensam avspänning men också vara solidariskt mot våra grannländer som har liknande regelverk.

Kärnvapen på svensk mark skulle utöka hotbilden mot Sverige och Norden. Att inte formulera förbehåll kring kärnvapen inför en Natoanslutning med hänvisning till att det skulle kunna göras senare menar vi är oärligt och skapar onödig osäkerhet. Norge och Danmark, som varit medlemmar av Nato sedan dess bildande 1949, har ett undantag som innebär att kärnvapen inte får placeras på deras territorier i fredstid. Finland har å andra sidan i sin kärnenergilag från 1987 en formulering som rakt ut säger: ”Det är förbjudet att införa kärnvapen till Finland” (FFS 1987 nr 990, § 4).

Sverige ska arbeta aktivt för kärnvapenedrustning

Sverige har en lång tradition av att arbeta för nedrustning av kärnvapen. Under Miljöpartiets tid i regeringen inledde Sverige tillsammans med 15 andra icke-kärnvapenstater ett samarbete genom Stockholmsinitiativet för kärnvapenedrustning. Syftet med initiativet har varit att utifrån en pragmatisk ansats minska polarisering mellan länder och åstadkomma konkreta steg mot målet om en kärnvapenfri värld.

Miljöpartiet vill att Sverige ska fortsätta arbeta för global nedrustning, särskilt gällande kärnvapen som vi vet är ett existentiellt hot mot mänskligheten. Ett medlemskap i Nato innebär att Sverige skriver under på att använda kärnvapen som hot och som en del i en försvarsstrategi. Vi är oroade över att Sveriges viktiga arbete för nedrustning av kärnvapen kommer att försvåras när vi är medlemmar i en kärnvapenallians som Nato.

Regeringen underströk i sin proposition om det svenska medlemskapet i Nato att ”Sverige kan fortsätta vara en stark röst för rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning som medlem i Nato”. Samtidigt kommer oroväckande uppgifter kring att Sverige inte deltar aktivt i de forum där frågan lyfts, exempelvis högnivåmötet i samband med FN:s internationella dag för totalt avskaffande av kärnvapen. Därför vill vi att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska arbeta aktivt för kärnvapenedrustning och för att stärka icke-spridningsfördraget NPT.

No First Use

Användande av kärnvapen i en konflikt skulle få oöverblickbara och förödande konsekvenser. Om kärnvapenmakter valde att tillämpa principen om No First Use, det vill säga en princip som innebär att kärnvapen aldrig får användas om inte fienden redan har genomfört en kärnvapenattack, skulle risken för att kärnvapen används minska. Tyvärr förbehåller sig Nato rätten att vara den första parten i en konflikt som använder kärnvapen. Detta försvårar globala nedrustningsinitiativ eftersom det medför att ett överhängande hot om kärnvapen alltid kvarstår. Vi vill därför att Sverige driver principen om No First Use inom Nato.

Demokrati – en säkerhetspolitisk fråga

Miljöpartiet oroas över den demokratiska tillbakagång i världen som vi ser idag.

Försvarsberedningen konstaterar i sin rapport Allvarstid att den regelbaserade världsordning som har FN-stadgan som grund utmanas av ”auktoritära stater som eftersträvar en ordning baserad på den starkes rätt. Det handlar i grunden om en konflikt mellan demokratiska stater som vill upprätthålla den regelbaserade ordningen och auktoritära och revisionistiska stater som anser sig ha rätt till egna intressesfärer där de ska ha ett avgörande inflytande över närliggande stater”.

Även i flera länder som är medlemmar i Nato ser vi hur den demokratiska statusen försämras. Det finns Natoländer där grundläggande mänskliga rättigheter utmanas allt oftare, journalister fängslas, media och universitet kontrolleras och där rättsstatens principer ifrågasätts. Det är oroande trender som måste brytas. Vi menar att den bristande demokratiska statusen hos länder inom alliansen är ett säkerhetsproblem som behöver tas på allvar. Därför bör Sverige verka för att Nato inför ett demokratikrav.

Transparens inom Nato och i Sveriges Natoarbete

Sverige har en stolt tradition av transparens och offentlighetsprincip. Vi menar därför att Sverige ska vara pådrivande för att förbättra insynen i Nato, och pådrivande för att de nationella parlamenten i medlemsländerna måste skärpa sin granskning av Natos angelägenheter så att ansvarsutkrävande kan ske. Därutöver bör Sveriges regering inför alla Natos försvars- och utrikesministermöten samt de årliga statsöverhuvudmötena ha överläggningar med lämpliga riksdagsutskott eller nämnder om det som ska diskuteras på dessa möten för att säkerställa demokratisk förankring i Sverige.

Inga permanenta baser

Vid ett eventuellt Natomedlemskap ska Sverige inte ha permanenta Natotrupper på svensk mark. Vi menar att permanenta baser i sig skulle kunna utgöra en måltavla och öka säkerhetshotet mot Sverige. En stark permanent utländsk närvaro kan också komma att påverka Sveriges självständighet. Permanent stationerad utländsk militär lyder inte heller under svensk lag, vilket kan komma att utgöra problem om brott begås. Överlag

bedömer vi att permanenta baser i Sverige skulle bidra till en ökad militarisering i samhället.

Fortsätt att utveckla det nordiska försvarssamarbetet

Sverige har ett nära samarbete med våra nordiska grannar i försvarsfrågor, inte minst med Finland. När nu alla nordiska länder kommer att vara medlemmar i Nato, så är det viktigt att fortsätta att utveckla det rent nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet även på politisk nivå. Former för detta bör utvecklas inom Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

Emma Berginger (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Jacob Risberg (MP)